

Asia: VN/32478/2021

Kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Geologian tutkimuskeskus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Arviomuistion tavoitteena on lisätä päätöksenteon taustalle tietoa kaivosveron toteuttamisvaihtoehtojen soveltuvuudesta ja toteutettavuudesta. Arvioinnin keskiössä ovat kaksi rojalativeromallia ja kaksi nettotuloon kohdistuvaa veromallia.

Geologian tutkimuskeskus pitää Suomen kaivostoimintaa osana mineraalitalouden kokonaisuutta, joka vastaa merkittävää osaa Suomen tavaraviennistä. ”Maamme monipuoliset mineraalivarannot ovat merkittävä osa kansallisvarallisuuttamme. Suomalaisella osaamisella ja innovaatioilla on luotu globaalisti tärkeää mineraalialan teknologiateollisuutta, jatkojalostusta ja palvelutuotantoa. Mineraalivarantojemme älykäs hyödyntäminen turvaa raaka-ainehuoltoa ja luo edellytyksiä tasapainoiselle alueelliselle kehitykselle pitkälle tulevaisuuteen. Mineraalialan osaamisella voimme myös edistää globaalisti resurssitehokasta ja vastuullista mineraalitaloutta sekä uutta kansainvälistä liiketoimintaa.” (Suomen mineraalistrategia, 20101). Strategian laatimisen aikaan asiantuntijat tunnistivat riskejä, mikäli geopolitiikka kärjistyisi, mutta skenaariota ei tuolloin pidetty todennäköisenä. Raaka-aineisiin liittyvä geopolitiikka on kuitenkin nykyisin kärjistynyt. Raaka-aineiden saantiin liittyy epävarmuuksia myös esimerkiksi vihreän siirtymän ja akkuteollisuuden osalta. Suomeen tuodaan muista maista suuret määrät malmirikasteita edelleen meillä jalostettavaksi, kuten työryhmän arviomuistion Taulukossa 1 on esitetty. Omien kaivosten tuotanto ei, kromia lukuun ottamatta, nykyisin riitä kattamaan kuin osan sulattojen ja metallinjalostuslaitosten raaka-ainetarpeesta. Vuonna 2020 suomalaisten yritysten omistamien metallikaivosten osuus tuotannon arvosta oli kromin osalta 100 %, sinkin 95 %, hopean 90 %, nikkelin 69 %, koboltin 40 %, kuparin 2 % ja kullan 1 %. Kaikkien metallien osalta yhteensä suomalaisten yritysten omistamien kaivosten osuus tuotannon arvosta oli 60 %. Kuparin suhteen suomalaisomisteisen osuuden oletetaan kasvavan, kun Terrafamen kaivos lähiaikoina alkaa tuottaa myös kuparia, samalla kun ulkomaalaisomisteisen Pyhäsalmen sinkki-kuparikaivoksen tuotanto päättyy.

Mikäli kaivosvero päätetään toteuttaa, se ei Geologian tutkimuskeskuksen mielestä saisi lisätä metalliarvoketjun riippuvuutta tuontiraaka-aineista.

Miten eri veromallit toteuttavat sitä, että kerätään kohtuullinen korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä?

Mikäli tavoitteena on kerätä kohtuullinen korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä, vero olisi perusteltua toteuttaa louhitun malmin arvoon perustuvalla rojaltimallilla. Tässä mallissa on haasteena kuitenkin verotusarvon määrittäminen ja verotuoton ajallinen jaksotus. Jälkimmäinen näistä koskee erityisesti toiminnan aloittamisvaihetta, jolloin louhinta on suurta ja tulot muodostuvat myöhemmin. Geologian tutkimuskeskus näkee arvonmäärityksen perusteille ja verotuoton ajallista jaksotusta tarkentavalle jatkovalmistelulle tarvetta, mikäli arvorojalti-malli valittaisiin jatkoselvityksiin.

Veron soveltamisala ja verotusarvon määrittäminen

Soveltamisalaan olisi johdonmukaista sisällyttää kaikki kaivoslain soveltamisen piiriin kuuluvat raaka-aineet ja mineraalit.

Työryhmän muistiossa todetaan: "Arvorojaltia varten tarvittava mineraalin arvo ei kaikilta mineraaleilta ole saatavilla yksinkertaisesti." Määrityksen toteuttaminen vaatii asiantuntijatyötä ja vastuutahon, joka seuraisi maailmanmarkkinahintoja ja ylläpitäisi verotusarvon määrittästyötä verotusarvon vahvistavalle verohallinnolle.

Verotusarvon määrittämisessä pitäisi pyrkiä välttämään malleja, jotka ohjaisivat vain malmin rikkaimpien osien hyödyntämiseen. Kynnys hyödyntää samojen esiintymien heikkopitoisempia malminosia ei saisi nousta. Vanhojen rikastushiekkojen tai jättekivien hyödyntämistä ei tulisi verottaa.

Verokertymän alueellinen jakautuminen kunnille

Kannatamme valtiolle kaavailtua 40 %:n vero-osuutta kaivosveron tuoton kohdentamisessa. Ehdotamme valtiolle kertyvää veroa vastaavan rahamäärän osoittamista talousarvioesityksessä vanhojen kaivosalueiden kunnostamistyöhön jatkuvaluontoisesti tai vähintään kymmenen vuoden ajaksi. Tavoitteena olisi myös edistää suomalaisen ympäristöosaamisen vientiä tästä panostuksesta syntyvän soveltavan TKI-toiminnan ja palvelukehittämisen kautta.

Muistiossa ei ole otettu kantaa, miten verokertymän jakamisessa kunnille toimitaan, jos kaivoksen toiminta-alue on laaja ja ulottuu eri kuntien alueelle. Tämä olisi syytä huomioida ja ratkaista mahdollisessa jatkovalmistelussa.

Vuori Saku
Geologian tutkimuskeskus